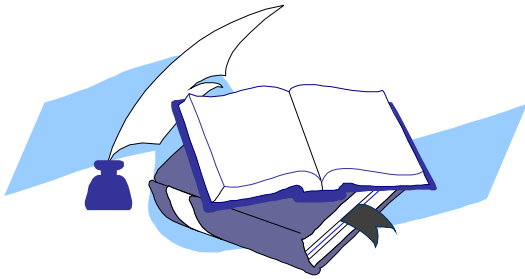

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№4, 2012

Випуск затверджено на засіданні Інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій ІТЗН НАПН України (Протокол № 7 від 06.09.2012 р.)

**Інститут інформаційних технологій і
засобів навчання
НАПН України
Інформаційно-аналітичний відділ
педагогічних інновацій**

НАЙБІЛЬШ РОЗПОВСЮДЖЕНІ ВІЛЬНІ ЛІЦЕНЗІЇ НА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВАРІАНТИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

На сьогодні поряд з комерційними програмними продуктами широкого поширення набуло так зване «вільне» програмне забезпечення, дистрибутиви якого розміщені в Інтернеті для широкого кола користувачів. Більшість розробників такого ПО позиціонує свої продукти як «free for non commercial use» - вільні для некомерційного використання. Це означає, що таке ПЗ може вільно використовуватися приватними особами та освітніми установами, але не може використовуватися будь-ким для виготовлення комерційних продуктів. Що ж таке вільне програмне забезпечення?

Вільне програмне забезпечення (ВПЗ) - це програмне забезпечення, яке розповсюджується на умовах, так званих, відкритих або вільних ліцензій.

До основних переваг ВПЗ можна віднести:

- нульова вартість ліцензій на володіння продуктом (користувач платить тільки за впровадження та технічну підтримку, якщо це необхідно);
- більш низька, в порівнянні з комерційними продуктами, вартість впровадження і технічної підтримки (в більшості випадків);
- можливість змінювати продукт відповідно до своїх вимог (кастомізація, гнучка модифікація);
- як правило, невимогливість до клієнтських ресурсів;
- постійне оновлення продуктів, швидкий розвиток систем;
- висока швидкість реакції на необхідність внесення виправлень, доопрацювання систем;
- стабільність і надійність функціонування (завдяки досвіду багатьох команд розробників, гнучкій модифікації)

Основним механізмом, що забезпечує існування вільних програм у світі, є вільні ліцензії (або авторські, ліцензійні договори) - юридичні документи, що регламентують умови використання вільних (відкритих) програм та передачу користувачам ряд додаткових прав. Існують різні варіанти вільних ліцензій та різні варіанти їх використання.

Вільні ліцензії об'єднує та властивість, що всі вони надають користувачеві додаткові права, пов'язані із забезпеченням чотирьох ключових свобод, а саме:

- право на запуск та використання програм з різними цілями;
- право на вивчення та адаптацію програм;

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№4, 2012

- права на копіювання і розповсюдження програм безоплатно або за плату;
- право на розвиток та вдосконалення програм.

Найбільшого поширення у світі набули наступні типи вільних ліцензій:

Free as in Freedom

1. Універсальна загальна ліцензія GNU (GNU General Public License, GPL).

GNU General Public License (універсальна загальнодоступна ліцензія GNU, або відкрита ліцензійна угода GNU -

<http://www.gnu.org/graphics/license-logos.html>), найбільш популярна ліцензія на

вільне програмне забезпечення, створена у

рамках проекту GNU у 1988 році. Також її скорочено називають GNU GPL, чи GPL, якщо з контексту зрозуміло, що мова йде саме про дану ліцензію (існують й інші ліцензії, що містять слова «general public license» у назві). Друга версія цієї ліцензії була випущена у 1991 році, третя версія, після багаторічної роботи і тривалої дискусії - в 2007 році.

Мета GNU GPL - надати користувачу програми такі права, які за замовчуванням заборонені законом про авторські права, а також гарантувати, що й інші користувачі всіх похідних (змінених) програм отримують достеменно такі ж розширені права. Вносячи будь-які зміни у відкритий програмний код, розробник зобов'язується надалі надавати свої вихідні коди кожному користувачеві за першою вимогою. При цьому автори знімають з себе всяку відповідальність за те, як буде використовуватися їх продукт та до яких наслідків може привести його використання. Єдине, що забороняється, - це закриття вихідних кодів після їх модифікації.

freeBSD®

2. Програмна ліцензія університету Берклі

(Berkeley Software Distribution, скорочено BSD - <http://www.freebsd.org/ru/>).

Також надає право необмеженого використання у сторонніх розробках, але, на відміну від GPL, дозволяє у подальшому

зробити продукт закритим. Також надає право необмеженого використання у сторонніх розробках, але, на відміну від GPL, дозволяє у подальшому зробити продукт закритим. Тобто ліцензія BSD накладає менше обмежень на користувача, ніж звичайний копірайт. Тому у певному сенсі використання цієї ліцензії ближче до занесення програми у категорію суспільного надбання.

3. Mozilla Public License — MPL

(<http://www.mozilla.org>).

Використовується в якості ліцензії для Mozilla Suite, Mozilla Firefox, Mozilla Thunderbird та інших програм, розроблених у рамках проекту Mozilla. Вона також була адаптована іншими розробниками, в особливості Sun Microsystems, в якості ліцензії (Common Development and Distribution License) для OpenSolaris, версії Solaris з відкритими вихідними

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№4, 2012

кодами. Вихідний код, скопійований або змінений під ліцензією MPL, повинен бути ліцензований за правилами MPL. На відміну від більш строгих вільних ліцензій, код під ліцензією MPL може бути об'єднаний в одній програмі з закритими файлами.

Різні частини дистрибутивів програмного забезпечення можуть підпадати під умови різних ліцензій, ситуацію також ускладнює необхідність ретельної перевірки пакетів, що входять в дистрибутив, на можливість використання їх в рамках інших ліцензій. Існують дистрибутиви, в основі яких лежить як вільне ПЗ, так й комерційні компоненти, не призначені для вільного розповсюдження. Такі комерційні дистрибутиви GNU / Linux часто не можуть вільно копіюватися й розповсюджуватися. Кожна вільна операційна система супроводжується спеціальним ліцензійною угодою, в якій роз'яснюються всі права й обов'язки як самих розробників, так і користувачів.

Тексти перелічених вище ліцензій знаходяться у вільному доступі в мережі Інтернет і можуть бути вільно скопійовані і роздруковані користувачем. У тих країнах, де це не суперечить місцевому законодавству, вільні ліцензії мають силу без підпису й печатки ліцензіара - в тому числі в електронному вигляді. Ліцензія обов'язково присутня у вигляді посилання на текст в коді відкритого програмного продукту.

Нижче наводиться приклади деякого вільно розповсюджуваного ПЗ, яке можна використовувати в освітніх установах.

Операційна система **GNU / Linux**. **Linux** (<http://lsupport.net/>) в будь-якому навчальному закладі зручно використовувати, принаймні, з п'яти причин: ліцензійна чистота, безпека та надійність, технологічність, наявність міжнародного співтовариства, відкритість і пізнаваність. Ліцензійна чистота дозволяє кожному поширювати і використовувати Linux без жодних обмежень.

OpenOffice (<http://lsupport.net/products/applications/office/openoffice.html>) – це офісний пакет (текстовий редактор «Writer», редактор математичних формул «Math», електронна таблиця «Calc», система управління базами даних «Base», редактор презентацій «Impress».

Scribus (<http://www.scribus.net/>) - настільна видавнича система.

Браузер, web-оглядач: Firefox (<http://www.mozilla.org/projects/firefox/>), Opera. [Prop] (<http://www.opera.com/browser/index.dml?platform=linux>).

Електронна пошта: **Opera Mail** (<http://www.opera.com/mail/>), Evolution. (<http://projects.gnome.org/evolution/>).

*Матеріал підготувала молодший науковий співробітник Інформаційно-аналітичного відділу Інституту інформаційних технологій і засобів навчання
НАПН України
Кравчина О.Є.*

Адреса: Україна, 04060, м. Київ, вул. Максима Берлінського, 9
тел/факс: (044) 440-96-27
<http://ime.edu-ua.net>   e-mail: admin@ime.edu-ua.net